

Лекція 11 а. ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ В ПРОЦЕСІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

11.1. Основні аспекти морального, розумового, естетичного та трудового виховання

11.2. Фактори направленої форми формування особистості та самовиховання

11.1. Основні аспекти морального, розумового, естетичного та трудового виховання

Фізичне виховання є невід'ємним від інших видів виховання: морального, розумового, естетичного і трудового. В основі цієї єдності лежить єдність фізичного та духовного розвитку людини.

Моральне виховання

Моральне виховання – це формування моральної свідомості, почуттів, поглядів, норм поведінки, морально-вольових якостей.

Специфіку та зміст *моралі* як суспільної форми свідомості складають категорії етики – добро, честь, совість, справедливість, гідність та ін. Ці категорії охоплюють всі стосунки між людьми у суспільному житті, а також у фізичному вихованні.

У фізичному вихованні і спорті мораль матеріально втілена у спортивній етиці, яка визначає наступні вимоги:

- Бути завжди дисциплінованим, наполегливим і працелюбним;
- Ніколи не зраджувати національним інтересам, високо тримати знамено українського спорту на міжнародних змаганнях, бути патріотом свого колективу;
- Укріплювати дружбу та братерство;
- Бути скромним, чесним, справедливим, поважати товаришів по команді, наставників, суперників, суддів;
- Бережно відноситися до матеріальних та культурних цінностей.

У моральному вихованні виділяють такі завдання:

1. формування моральної свідомості та досвіду;
2. виховання моральних почуттів: патріотизму, колективізму, дружби;
3. виховання морально-вольових якостей як постійних рис характеру: сміливості, наполегливості, рішучості, стійкості, чесності та ін.

Інтелектуальне виховання

В процесі фізичного виховання передбачено збагачення учнів спеціальними знаннями і на цій основі розвиток їх пізнавальної активності та розумових якостей.

Завдання інтелектуального виховання:

- 1) озброїти учнів спеціальними знаннями, систематично поглиблювати їх та розширяти;
- 2) навчити користуватися цими знаннями для об'єктивної оцінки набутого досвіду, його аналізу та раціонального використання;
- 3) сприяти розвитку пізнавальної активності і творчості у руховій діяльності.

Естетичне виховання

Естетичне виховання – це направлене формування естетичного сприйняття оточуючого світу, естетичних переживань, хорошого смаку, розуміння проблеми естетичного відношення людини до життя і до себе.

Воно вчить любити і творити гарне, захоплюватися величним та героїчним, ненавидіти паскудне, зневажати підле, сміятися над комічним.

Все наведене має місце і у фізичному вихованні, а саме:

- Краса зовнішності людини (гармонія тілесної будови, правильна постава...);
- Естетика рухів (невимушені, легкі, пластичні, віртуозні, виразні);
- Фізичне здоров'я;
- Краса людських відносин, вчинків, поведінки;

Завдання естетичного виховання:

- 1) виховувати здібність естетично сприймати, відчувати і правильно оцінювати гармонію світу фізичного виховання;
- 2) стимулювати моральні взаємовідносини;
- 3) збагачувати учнів знаннями, які дозволять їм порозуміти світ прекрасного.

Трудове виховання

Всі види виховання (моральне, інтелектуальне, естетичне) втілюються у трудовому вихованні, яке їх об'єднує. Людина без праці не може бути людиною, принаймні повноцінною. Тільки у праці можуть проявитися її найкращі риси виховання.

Коли кажуть про трудове виховання, мають на увазі його прикладне значення. Під прикладним напрямом фізичного виховання розуміють наступне:

1. розширення функціональних можливостей організму, що дозволяє виконувати роботу якісно, не стомлюватися, протистояти несприятливим факторам виробництва;

2. використання у фізичному вихованні таких вправ, в яких є елементи професійних рухів;
3. виховання працелюбності, звички діяти з повною віддачею сил, мобілізуватися у відповідальний момент, виконувати рухи раціонально.
4. Участь учнів у ремонті приладів та устаткування;
5. Самообслуговування: підготовка та прибирання місць заняття, учбового інвентарю;
6. Формування звички діяти у колективі, жертвувати власними інтересами заради інтересів колективу та загальної спільної мети.

11.2. Фактори направленої формування особистості та самовиховання

У вихованні особистості умовно розрізняють три основних етапи:

- 1) алгоритмічний (репродуктивної поведінки);
- 2) напівалгоритмічний;
- 3) евристичний (творчий).

Методи виховання:

- наочності та переконання;
- практичного привчання;
- заохочення та покарання.

Методи інтелектуального виховання:

- пояснююча розповідь;
- інструктажі;
- аналіз вправ та обговорення;
- завдання для самостійного осмислення;
- моделювання техніки і тактики дій.
- ділова гра тощо.

Методи естетичного виховання:

- наочної дії;
- естетично збагаченого слова;
- метод творчих завдань.

Таким чином, моральне, інтелектуальне, естетичне і трудове виховання є невід'ємною частиною процесу фізичного виховання. Якщо направлено не виховувати у учнів позитивні якості, то можна з часом мати проблему з агресивністю, егоїзмом, непорядністю тощо, так як наведені якості теж можуть стихійно бути вихованими під час практичних занять та тренувань.

Література:

1. Теорія и методика фізичного виховання / Під ред. Т.Ю. Круцевич (В 2-х т.). К.: Олимпийская литература, 2008. – Т. 1. - с. 59-68.
2. Теория и методика физического воспитания. Учеб. Для инст-тов физ. культуры. Под общ. ред Л.П.Матвеева и А.Д. Новикова. Изд. 2-е испр. и доп. 1-й т. М.: ФизС, 1956.- С. 245-261.
3. Сараф М.Я., Столяров В.И. Введение в эстетику спорта. Учебн. Пособ. Для инст. физической культуры. М.: Физкультура и спорт, 1984. – 104 с.
4. Товт В.А. Основи теорії та методики фізичного виховання: Навчальний посібник/Укл: В.А. Товт, О.А. Дуло, М. Ю. Щерба. – Ужгород: ПП "Графіка", 2010. – С. 103-107.